

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 203/2021-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátskou kanceláriou Kolíková & Partners, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Lukáš Opett, PhD., proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 91/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 21. januára 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 91/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali 11. februára 2019 dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 208/2018 z 11. decembra 2019 vo veci určenia výživného na maloletého [REDAKOVANÉ]. Predmetným rozsudkom krajský súd zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV ako súdu prvej inštancie č. k. 13 P/21/2013-2198 zo 4. mája 2017 v časti II a III výroku. Sťažovatelia uvádzajú, že maloletý založil svoje postavenie dovolateľa (a sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom, pozn.) na skutočnosti, že právo na výživné je osobným právom dieťaťa a krajský súd svojím rozsudkom rozhodol o nároku na výživné v jeho neprospech. Z uvedeného dôvodu si otec maloletého (ako jeho

zákonný zástupca, pozn.) zvolil spomedzi advokátov právneho zástupcu na účel spisania dovolania a zastupovania v dovolacom konaní, pokiaľ kolízny opatrovník ustanovený v dovolacom konaní maloletému nezvolí iného právneho zástupcu, čo sa dosiaľ nestalo. Podľa názoru sťažovateľov je najvyšší súd zodpovedný za priebeh a stav dovolacieho konania, v ktorom podľa nich došlo k porušeniu nimi namietaných práv.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uvádzajú, v čom spočíva naplnenie predpokladov prípustnosti ústavnej sťažnosti a v čom vidia splnenie predpokladov na vyslovenie porušenia práva na prejednanie veci bez zbytočných prietahov, poukazujúc pritom na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

4. Sťažovatelia poukazujú na jednotlivé skutočnosti, ktoré sú rozhodné pre posúdenie dôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti:

4.1 K právnej a faktickej zložitosti veci uvádzajú, že uznávajú osobitnú povahu dovolacieho konania vyplývajúcu z toho, že dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom. Zároveň sú si vedomí, že otázka, ktorú predložili najvyššiemu súdu v dovolacom konaní, zatiaľ nebola v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu riešená. Napriek tomu sú presvedčení, že posúdenie predmetnej právnej otázky nie je právne zložitá, pretože rozhodovanie o veciach starostlivosti súdu o maloletých patrí k bežnej rozhodovacej agende všeobecných súdov. Obdobné právne otázky už boli riešené napríklad v rozhodovacej praxi Ústavného súdu Českej republiky (napríklad rozhodnutie sp. zn. IV. ÚS 245/2006 zo 17. októbra 2006) za takmer zhodného skutkového stavu. Sťažovatelia poukazujú aj na predmet napadnutého konania (otázka výživného na maloleté dieťa), ktorý si vyžaduje promptný postup vo veci konajúceho súdu.

4.2 Vo vzťahu k správaniu sťažovateľa uvádzajú, že ich možnosť vyvíjať procesnú aktivitu v dovolacom konaní je obmedzená charakterom tohto konania. Predmetom napadnutého konania je riešenie právnych otázok, dokazovanie sa nevykonáva a rozhoduje sa spravidla bez pojednávania. Sťažovatelia okrem procesnej aktivity spočívajúcej v iniciovaní dovolacieho konania a následného doplnenia podania nijako nemôžu zasiahnuť, a teda ani negatívne ovplyvniť dĺžku napadnutého konania.

4.3 K postupu súdu sťažovatelia uvádzajú, že dovolacie konanie trvá spolu 24 mesiacov. Od predloženia spisu najvyššiemu súdu (14. mája 2019) do času podania ústavnej sťažnosti uplynulo takmer 20 mesiacov, počas ktorých najvyšší súd nevykonal žiaden úkon smerujúci k rozhodnutiu veci. Toto obdobie charakterizujú ako obdobie úplnej nečinnosti, keďže sťažovateľom nie sú známe žiadne úkony, ktoré by najvyšší súd v dovolacom konaní bol vykonal. Sťažovatelia žiadajú aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, keďže samotné konštatovanie porušenia práva ústavným súdom nepovažujú za postačujúce, nečinnosť najvyššieho súdu je 20 mesiacov, nebola sťažovateľmi zapríčinená a zároveň nie je možné predvídať dobu, v ktorej najvyšší súd v napadnutom konaní rozhodne.

5. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že boli porušené ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru, prikázal najvyššiemu súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 91/2019 konať bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie pre každého z nich v sume 2 000 eur a náhradu trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je námietka porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho v napadnutom konaní. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS105/07, IV. ÚS 90/2010).

7. Pri rozhodovaní o sťažnostiach pre porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd vychádza z toho, že jeho účelom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom k odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (III. ÚS 171/20). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu: právnu a faktickú zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

8. K posudzovanej zložitosti veci možno uviesť, že nie je skutkovo jednoduchou, keďže ide o spisový materiál v rozsahu viac než 2 500 strán. Rozsudkom krajského súdu č. k. 11 CoP 208/2018 z 11. decembra 2019 s výrokom (tvoreným desiatimi čiastkovými výrokmi) došlo k čiastočnej zmene a čiastočnému potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie č. k. 13 P 21/2013-2198 zo 4. mája 2017, ktorého výrok tvorí 16 čiastkových výrokov, a okrem toho aj k čiastočnému odmietnutiu odvolania otca (jedného zo sťažovateľov, pozn.). Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci, dovolatelia namietajú existenciu až dvoch dôvodov prípustnosti dovolania pre nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) v spojení s § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) predpokladajúcu nesprávne riešenie hneď viacerých právnych otázok. Toto konštatovanie korešponduje aj s vyjadrením najvyššieho súdu č. Kp 3/2021-37, Cpj 17/2021, ktoré si ústavný súd vyžiadal v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde, doručeným ústavnému súdu 22. februára 2021.

9. K správaniu účastníkov konania ústavný súd konštatuje, že aj s ohľadom na osobitnú povahu napadnutého konania, v ktorom o dovolaní rozhoduje súd spravidla bez pojednávania (§ 433 CSP v spojení s § 2 ods. 2 CMP), sťažovatelia dĺžku napadnutého konania pred dovolacím súdom síce nijako negatívne neovplyvnili, na druhej strane však nemožno celkom opomenúť, že vo vzťahu medzi rodičmi a deťmi vždy treba dať prednosť dohode rodičov a rozumnému usporiadaniu ich rodinných vzťahov s ohľadom na najlepší záujem dieťaťa. Aj z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že ak by rodičia skutočne dbali o najlepší záujem svojich maloletých detí, mohli sa na výkone

svojich práv dohodnúť a k žiadnym priet'ahom v konaní pred súdom by nemuselo dochádzať (k tomu pozri nález I. ÚS 235/2019).

10. K postupu najvyššieho súdu v napadnutom konaní ústavný súd uvádza, že tento o podanom dovolaní rozhodol uznesením č. k. 3Cdo 91/2019 z 25. februára 2021 tak, že rozsudok krajského súdu č. k. 11 CoP/208/2018 z 11. decembra 2018 v dovolaní napadnutej časti výživného matky na maloletého [REDAKOVANÉ] za obdobie pred právoplatnosťou rozsudku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

11. Z pohľadu časového rámca (1 rok 9 mesiacov) postup najvyššieho súdu v napadnutom konaní síce nemožno hodnotiť ako optimálny, avšak ústavný súd berie do úvahy povahu dovolacieho konania a nevyhnutnosť konajúceho súdu vysporiadať sa s právnou otázkou, ktorá v praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená [§ 421 ods. 1 b) CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP], konkrétne, či súd pri rozhodovaní o výživnom pre maloleté dieťa v súvislosti so zmenou skoršieho rozhodnutia o osobnej starostlivosti oň môže priznať výživné len od času právoplatnosti rozhodnutia meniaceho skoršie rozhodnutie o osobnej starostlivosti bez ohľadu na faktický stav (skoršiemu rozhodnutiu nezodpovedajúci) a či teda vyživovacia povinnosť rodiča zaniká, resp. nevzniká v čase, v ktorom maloleté dieťa v rozpore so skorším právoplatným rozhodnutím nie je v jeho osobnej starostlivosti.

12. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou uvádza, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, III. ÚS 359/08). Pojem „zbytočné priet'ahy“ je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. Len v prípade, ak ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa vyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy, môže vysloviť porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 38/04, III. ÚS 24/04, III. ÚS 372/06).

13. Hoci v konkrétnej veci sťažovateľov dĺžka dovolacieho konania nebola optimálna, ústavný súd nevyhodnotil sťažovateľmi tvrdenú nečinnosť najvyššieho súdu svojou intenzitou za závažnú do takej miery, aby dosiahla ústavnoprávny rozmer. K takémuto záveru ústavný súd dospel aj s prihliadnutím na rozhodovaciu prax a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v zmysle, že dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13.1 Na tomto mieste ústavný súd poukazuje na to, že dovolací súd preskúmava rozhodnutie odvolacieho súdu na základe podaného dovolania v intenciách dovolacích dôvodov a robí tak na základe skutočností, ktoré boli zistené a preukázané v celom súdnom konaní, čo znamená, že svoj prieskum zameriava aj na konanie, ktoré napadnutému rozhodnutiu predchádzalo. Z uvedeného teda priamo vyplýva zvýšená faktická a časová náročnosť, ktorá bola preukázaná aj v konkrétnom prípade sťažovateľov (bod 8 tohto rozhodnutia), a to bez ohľadu na to, že dovolaní bola napadnutá len časť výrokov odvolacieho rozsudku (len v časti výživného matky na maloletého sťažovateľa za obdobie pred právoplatnosťou rozsudku). Ako podstatné k dovolaciemu konaniu treba uviesť aj to, že primárnou úlohou najvyššieho súdu ako najvyššej súdnej autority v krajine (spolu s ústavným súdom z hľadiska jeho postavenia mimo sústavy všeobecných súdov)

pri rozhodovaní o dovolaní ako mimoriadnom opravnom prostriedku je v zmysle čl. 2 ods. 2 CSP (v danej veci v spojení s § 2 ods. 1 CMP) legitímne očakávanie každého, že jeho vec bude rozhodnutá v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít a ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Z miesta, ktoré zastáva najvyšší súd v hierarchii všeobecných súdov, by malo vyplývať, že najvyšší súd rozhoduje iba v najzásadnejších, spoločensky najvýznamnejších a právne najnáročnejších prípadoch, čo tiež môže znamenať, že aj časový rámec, ktorý najvyšší súd na vydanie rozhodnutia potrebuje, má zodpovedať významu jeho rozhodovania.

13.2 Ústavný súd tiež zistil, že v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľov bol na vec sa vťahujúci súdny spis mimo dispozície najvyššieho súdu (23. apríla 2021 vrátený podľa § 454 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP), z čoho je zrejmé, že najvyšší súd vykonal po rozhodnutí o dovolaní všetky úkony plynule a bez zbytočného odkladu.

14. Vzhľadom na konkrétne okolnosti danej veci ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľov k záveru, že neexistuje okolnosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o porušení sťažovateľmi namietaných právach zo strany najvyššieho súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu